

Kwaliteitshandboek Onderwijs

Vrije Universiteit Brussel

Onderwijs & Studentenzaken

Goedgekeurd door de Academische Raad op 21/06/2021, update goedgekeurd door Academische Raad op
03/10/2022 en 22/04/2024

Inhoud

Deel 1 : Algemene uitgangspunten van kwaliteitszorg	4
1.1. Kader en toepassingsgebied	4
1.2. Principes	5
1.3. Verantwoordelijkheden	5
1.3.1. Docent	5
1.3.2. Opleidingsraad	6
1.3.3. Faculteit, decaan, faculteitsraad en faculteitsbestuur	6
1.3.4. Rector en vicerector Onderwijs & Studentenzaken	7
1.3.5. Onderwijsraad	7
1.3.6. Academische Raad	7
1.3.7. Kwaliteitsraad Onderwijs	8
1.4. Belanghebbenden, peers en experts	9
Deel 2 : Kwaliteitscyclus	10
2.1. Schematisch overzicht van de cyclus	10
2.2. Strategieplan	10
2.3. Peer Review	11
2.4. Intern opvolggesprek	11
2.5. Kwaliteitsraad Onderwijs	12
2.5.1. Opdracht	12
2.5.2. Borgingsbesluit	13
2.5.3. Samenstelling	14
2.5.4. Het opleidingsdossier	14
2.5.5. Indicatoren voor een goed functionerende Opleidingsraad	15
2.6. Publieke informatie	15
2.6.1. Doel	15
2.6.2. Inhoud	16
2.6.3. Hoe komt de publieke informatie tot stand?	16
2.6.4. Bronnen	16
Deel 3 : Kwaliteitszorginstrumenten	18
3.1. Factsheet	18
3.2. Opleidingsmatrix	18
3.3. Focusgesprekken met studenten	19
3.4. Studentenfeedback	19
3.5. Alumnibevraging	22

3.6.	Werkveldbevraging.....	22
3.7.	Benchmarking.....	23
Deel 4 : Ondersteuning		25
4.1.	Ondersteuning voor opleidingen.....	25
4.2.	Ondersteuning voor docenten	25
Deel 5: Nieuwe opleidingen		27
5.1.	Erkenning na Toets Nieuwe Opleiding.....	27
5.2.	Opleidingsaccreditatie	27
5.3.	Start kwaliteitscyclus.....	27

Deel 1 : Algemene uitgangspunten van kwaliteitszorg

1.1. Kader en toepassingsgebied

Dit kwaliteitshandboek onderwijs is opgesteld ten behoeve van lesgevers, studenten en medewerkers van de Vrije Universiteit Brussel. Het laat ook externen toe om een zicht te krijgen op hoe aan deze instelling de kwaliteit van het onderwijs wordt bevorderd en bewaakt.

Het kwaliteitshandboek beschrijft de regie die de Vrije Universiteit Brussel voert opdat de kwaliteit van haar opleidingen geborgd wordt. Deze regie is het geheel van acties, processen, praktijken, procedures en instrumenten die de instelling in staat stelt de kwaliteit van de opleidingen te borgen.

Kwaliteitsborging houdt in:

- het toetsen van de werking via kwaliteitszorgactiviteiten;
- het documenteren van bevindingen inclusief sterke punten en aandachtspunten;
- het verzekeren dat aandachtspunten worden aangepakt, zowel reactief voor het specifieke geval als proactief voor soortgelijke toekomstige situaties;
- het cyclisch en per opleiding rapporteren over de bevindingen en opvolging hiervan;
- het vaststellen van de kwaliteit door het instellingsbestuur om aan te tonen, intern en extern, dat de geleverde kwaliteit voldoet.

Het kwaliteitszorgsysteem van de Vrije Universiteit Brussel is afgestemd op de relevante bepalingen in de Codex Hoger Onderwijs en houdt in het bijzonder rekening met de daarin opgenomen kwaliteitskenmerken (Codex Hoger Onderwijs, II.170/1). Het houdt tevens rekening met de beoordelingskaders die worden gehanteerd door de NVAO en met de European Standards and Guidelines (ESG). Het kwaliteitszorgsysteem sluit aan bij de PDCA-methodologie (Plan-Do-Check-Act).

Het kwaliteitszorgsysteem is complementair bij reglementen van de Vrije Universiteit Brussel die betrekking hebben op onderwijsmaterie, in het bijzonder het Onderwijs- en Examenreglement, het Centraal reglement betreffende de bestuurlijke inrichting en de werking van de faculteiten van de Vrije Universiteit Brussel, en het Reglement houdende procedures inzake curriculumbeheer. Het sluit tevens aan bij de Visie op onderwijs.

Alle onderdelen van het kwaliteitszorgsysteem dragen bij aan kwaliteitsverbetering en -ontwikkeling. Het opstellen van actieplannen en documenten, het vaststellen en borgen van de kwaliteit of het identificeren van verbeter- of werkpunten vormen geen doel op zich, maar staan altijd in het teken van een verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

Dit kwaliteitszorgsysteem is van toepassing op alle opleidingen van de Vrije Universiteit Brussel, met uitzondering van deze interuniversitaire opleidingen waarvan de kwaliteitszorg door een partnerinstelling gecoördineerd wordt.

1.2. Principes

Betrekken van alle belanghebbenden

We betrekken alle belanghebbenden in onze kwaliteitszorgprocessen. Niet alleen hebben individuele docenten een belangrijke taak in het bieden van kwaliteitsvol onderwijs, maar ook de assistenten, studenten, alumni en werkveldvertegenwoordigers spelen hierin een rol. De inbreng van studenten wordt in het bijzonder nagestreefd en op prijs gesteld. Waar relevant worden bovendien interne en externe peers betrokken.

Cruciale rol voor de Opleidingsraad

Het belangrijkste forum voor de reflectie over en acties rond kwaliteitsverbetering en voor de implementatie van het facultaire en centrale onderwijsbeleid is de Opleidingsraad, waarin alle belanghebbenden worden vertegenwoordigd. Er wordt in een sfeer van openheid en vertrouwen gereflecteerd, gewerkt en overlegd.

Differentiatie

Bij het werken aan en het vaststellen van de kwaliteit van opleidingen wordt in de mate van het mogelijke gedifferentieerd naargelang de specificiteit van de betrokken opleidingen en opleidingsraden. In de ondersteuning die Onderwijs & Studentenzaken biedt op het vlak van kwaliteitszorg, onderwijsinnovatie en onderwijsprofessionalisering, wordt waar mogelijk op maat gewerkt. De generieke, universiteitsbrede kaders en bepalingen kunnen daarbij worden toegespitst op de aard en noden van de opleidingen, opdat kwaliteitszorg door alle betrokkenen als nuttig wordt ervaren. Differentiatie kan het gevolg zijn van specifieke noden van een opleiding of Opleidingsraad, of van een risicoanalyse.

Feedback

Bij elk van de kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten wordt expliciet aandacht besteed aan het geven van feedback. Daarmee werken we op een constructieve manier aan kwaliteit en verhogen we de betrokkenheid van de verschillende belanghebbenden. Wie informatie aanlevert, via bevragingen, gesprekken, enz., verneemt wat hiermee wordt gedaan en welke acties er eventueel worden ondernomen. De bevindingen en resultaten uit de inzet van de kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten dienen als input voor overleg op de Opleidingsraad.

1.3. Verantwoordelijkheden

Kwaliteitsvol onderwijs is het resultaat van een gezamenlijke inspanning, waarbij elke betrokkene zijn verantwoordelijkheid neemt. Dat neemt niet weg dat er een aantal taken en bevoegdheden zijn die verbonden zijn met specifieke organen of functies.

1.3.1. Docent

Voornaamste verantwoordelijkheden van de docenten¹ in het kader van kwaliteitszorg:

- uitvoeren van hun vastgelegde onderwijsopdracht;
- het didactisch concept van de aan hen toegewezen opleidingsonderdelen systematisch evalueren en waar zinvol bijsturen op basis van de resultaten van de studentenfeedback, focusgesprekken met studenten, wetenschappelijke evidentie en de eigen kritische reflectie;
- meewerken aan initiatieven ter bevordering van de kwaliteit van het onderwijs die worden genomen door de Opleidingsraad;

¹ 'Docent' wordt hier in de generieke betekenis van ZAP-lid gebruikt. Bij uitbreiding zijn alle lesgevers, inclusief assistenten, verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs waarbij zij betrokken zijn.

- deelnemen aan professionaliseringsinitiatieven;
- ervoor zorgen dat de opleidingsonderdeelfiches van hun opleidingsonderdelen correct en volledig zijn ingevuld;
- zich houden aan de afspraken met betrekking tot het evaluatiebeleid en andere opleidings specifieke beleidsvisies. In hun onderwijs houden zij rekening met de afspraken die door de Opleidingsraad zijn gemaakt.

1.3.2. Opleidingsraad

De **Opleidingsraad** is het belangrijkste orgaan dat de kwaliteit van een opleiding of cluster van opleidingen bevordert en bewaakt. De samenstelling en bevoegdheden van de Opleidingsraad worden bepaald in het “Centraal reglement betreffende de bestuurlijke inrichting en de werking van de faculteiten van de Vrije Universiteit Brussel”.

Samenvattend bestaat de cruciale rol van de Opleidingsraad uit:

- bevorderen en bewaken van de kwaliteit van een (cluster van) opleiding(en);
- implementeren van het centrale en facultaire onderwijsbeleid;
- uittekenen van de visie op de opleiding(en);
- opstellen en – indien nodig – updaten van opleidingsspecifieke leerresultaten en visieteksten;
- initiatief nemen en/of voorstellen formuleren betreffende de inhoud, de vorm, de samenhang en de studeerbaarheid van de opleidingsprogramma’s, de invulling of wijziging van onderwijsopdrachten in overleg met de betrokken vakgroepen;
- bewaken van de afstemming tussen de opleidingsonderdelen;
- opmaken, uitvoeren en opvolgen van het driejaarlijks strategieplan;
- leden van het academisch personeel stimuleren tot deelname aan activiteiten met betrekking tot onderwijsprofessionalisering en onderwijsinnovatie;
- als forum fungeren voor de uitwisseling van informatie en ervaringen met betrekking tot (de kwaliteit van) het onderwijs;
- bespreken van de resultaten bekomen uit de inzet van de kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten

De **voorzitter** van de Opleidingsraad is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de Opleidingsraad. Hij/zij heeft de verantwoordelijkheid naar het volledige onderwijsteam te communiceren. De voorzitter bewaakt tevens de opvolging van de kwaliteitscyclus en de bijbehorende kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten, in het bijzonder de totstandkoming en opvolging van het strategieplan. De voorzitter rapporteert hierover aan de decaan en de faculteitsraad of het faculteitsbestuur en neemt deel aan het opvolggesprek met de vicerector Onderwijs & Studentenzaken. De voorzitter heeft toegang tot de commentaren bij de globale resultaten van de studentenfeedback en wordt betrokken bij de opvolging van opvolgsignalen.

1.3.3. Faculteit, decaan, faculteitsraad en faculteitsbestuur

Faculteit: verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van het onderwijs van de opleidingen waarvoor ze bevoegd is. Elke faculteit heeft het recht van initiatief inzake het door haar te verstrekken opleidingen.

Decaan: verantwoordelijk voor het onderwijs binnen de faculteit. Hij/zij draagt zorg voor de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs binnen de faculteit en bewaakt de kwaliteit van het onderwijs. In het bijzonder bewaakt de decaan de werking van de Opleidingsraad, ziet hij/zij toe op het goede verloop van de kwaliteitszorgprocessen en zorgt hij/zij voor de jaarlijkse tussentijdse opvolging van de strategieplannen. Op basis van de resultaten hiervan neemt hij/zij gerichte acties. De decaan rapporteert hierover aan de faculteitsraad of het faculteitsbestuur, waarna het bevoegde orgaan passende maatregelen neemt.

Faculteitsraad: bewaakt de kwaliteit van het onderwijs op basis van de strategieplannen die door de opleidingsraden zijn opgesteld en formuleert desgevallend overkoepelende, facultaire acties. Bij een visitatie neemt de faculteitsraad kennis van de inhoud van het zelfevaluatierapport. De faculteitsraad bepaalt tevens het aantal opleidingsraden voor opleidingen of clusters van opleidingen in de faculteit.

Faculteitsbestuur: ziet toe op de samenstelling en het functioneren van de opleidingsraden.

De samenstelling van de faculteitsraad, het faculteitsbestuur en de bevoegdheden van deze organen en van de decaan staan beschreven in het Centraal reglement betreffende de bestuurlijke inrichting en de werking van de faculteiten van de Vrije Universiteit Brussel.

De meeste faculteiten hebben tevens een persoon aangesteld die de onderwijsaangelegenheden voor de faculteit opvolgt, bijvoorbeeld als vicedecaan bevoegd voor onderwijsmaterie of als voorzitter van een facultaire onderwijscommissie.

1.3.4. Rector en vicerector Onderwijs & Studentenzaken

De **rector** en de **vicerector Onderwijs & Studentenzaken**:

- tekenen de visie en het beleid met betrekking tot de kwaliteitszorg van het onderwijs en het onderwijsbeleid uit;
- dragen zorg voor het uitwerken van adequate processen en voor de terbeschikkingstelling van instrumenten, methodieken en cijfermateriaal;
- bewaken het correcte verloop van processen en procedures;
- staan in voor de rapportering via de Kwaliteitsraad Onderwijs aan de Academische Raad

Vicerector Onderwijs & Studentenzaken:

- voert de interne opvolggesprekken over de strategieplannen.

De rector en de vicerector Onderwijs & Studentenzaken kunnen hiervoor rekenen op de medewerkers inzake kwaliteitszorg, onderwijsinnovatie en -professionalisering van Onderwijs & Studentenzaken. De kwaliteitszorgmedewerkers vormen de liaison tussen Onderwijs & Studentenzaken en de opleidingsraden.

Accreditatieaanvragen behoren tot de bevoegdheid van de rector en worden uitgevoerd door Onderwijs & Studentenzaken.

1.3.5. Onderwijsraad

De Onderwijsraad is een instellingsbreed adviesorgaan inzake het strategisch onderwijsbeleid, voorgezeten door de vicerector Onderwijs & Studentenzaken. De Onderwijsraad is bevoegd voor of brengt advies uit over onder meer onderwijsmiddelen, overeenkomsten inzake onderwijs, wijzigingen aan het opleidingsaanbod en kwaliteitszorg.

Wat betreft kwaliteitszorg, adviseert de Onderwijsraad over de kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten en duidt hij desgevallend het evaluatie- of accreditatieorgaan aan voor onderwijsvisitaties.

1.3.6. Academische Raad

De Academische Raad neemt de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs.

De Academische Raad :

- is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de opleidingen en neemt een formeel borgingsbesluit op advies van de Kwaliteitsraad Onderwijs;
- keurt op advies van de Kwaliteitsraad Onderwijs de publieke informatie goed over de kwaliteit van het onderwijs en neemt indien nodig passende maatregelen bij het niet naleven van de afspraken;
- is bevoegd voor het beleid inzake kwaliteitszorg onderwijs, alsook voor het vastleggen van de kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten;
- neemt op advies van de Kwaliteitsraad Onderwijs gerichte acties op basis van de rapportages over de kwaliteit van het onderwijs;
- keurt de samenstelling van het panel voor de peer reviews goed;
- beslist over de aanstelling of de benoeming, de bepaling van de omvang en de aard van de opdracht, de evaluatie, de bevordering en het ontslag van het academisch personeel, alsook over het nemen van tuchtmaatregelen in eerste aanleg ten aanzien van het academisch personeel.

1.3.7. Kwaliteitsraad Onderwijs

De Kwaliteitsraad Onderwijs stelt, gemandateerd als adviesorgaan van de Academische Raad, de kwaliteit van individuele opleidingen formeel vast en legt deze vaststelling neer in een advies voor een borgingsbesluit. Dit formele advies vormt het sluitstuk van de kwaliteitscyclus en geeft de mate van vertrouwen aan in het beleidsvoerend vermogen van de opleiding. Meer informatie over de Kwaliteitsraad Onderwijs wordt gegeven in Deel 2.

De Kwaliteitsraad Onderwijs is verantwoordelijk voor:

- het periodiek vaststellen van de kwaliteit van de individuele opleidingen op basis van de verschillende elementen uit de VUB-kwaliteitscyclus;
- het per opleiding neerleggen van die vaststelling in een formeel borgingsbesluit² en een voorstel voor publieke informatie ten behoeve van de Academische Raad;
- het voorstellen van dwingende maatregelen aan de Academische Raad indien de kwaliteit van een opleiding niet voldoet;
- het adviseren van de Academische Raad over vragen tot aanpassing van reeds gepubliceerde publieke informatie;
- het voorstellen van thema's voor universiteitsbrede analyses aan de Academische Raad;
- het uitvoeren van een dringend kwaliteitsonderzoek op vraag van de vicerector Onderwijs & Studentenzaken;
- het regelmatig reflecteren over de kwaliteitscyclus van de VUB en het doen van eventuele aanpassingsvoorstellen aan de Academische Raad.

² Middels de bekrachtiging neemt de AR formeel de eindverantwoordelijkheid voor zowel het borgingsbesluit als de publieke informatie. De AR kan het advies tot borgingsbesluit of de tekst van de publieke informatie evenwel niet op eigen initiatief wijzigen. Hij kan het dossier wel met motivatie terugsturen naar de KRO ter heroverweging. Mocht de situatie zich voordoen dat de Kwaliteitsraad Onderwijs na herevaluatie bij zijn standpunt (advies voor het borgingsbesluit) blijft, kan de VUB zich beroepen op artikel 27 van het Organiek Statuut, waardoor de residuaire bevoegdheid van de Raad van Bestuur om een 'deblokkerend' of bemiddelend voorstel voor te leggen, toegepast wordt of op artikel 30 van het Organiek Statuut waarin de bevoegdheden van de Raad van Bestuur als toezichhoudend orgaan worden vastgelegd.

1.4. Belanghebbenden, peers en experts

Studenten

Als belangrijke belanghebbenden van het onderwijs worden studenten systematisch betrokken bij de bevordering van de onderwijskwaliteit. Zij hebben een vertegenwoordiging in de Opleidingsraad die bestaat uit minstens een derde van de stemmen, tenzij wanneer onvoldoende studenten bereid gevonden worden om er deel van uit te maken. Daarmee zijn zij betrokken bij alle kwaliteitszorgprocessen. Bovendien wordt hun specifieke inbreng gevraagd via de studentenfeedback, de focusgesprekken met studenten en de peer review (zowel als lid van het panel als bij de vertegenwoordiging van de Opleidingsraad). De studenten zijn tevens vertegenwoordigd in de facultaire organen, in de Onderwijsraad, de Kwaliteitsraad Onderwijs en de Academische Raad.

Alumni en werkveld

Alumni en het werkveld kunnen op verschillende manieren betrokken worden bij de kwaliteit van het onderwijs via:

- alumni- en werkveldbevragingen;
- afvaardiging uit beide groepen in de Opleidingsraad;
- vertegenwoordiging in het panel van de peer review;
- een adviesraad die bestaat uit alumni en werkveldvertegenwoordigers.

Interne en externe peers en experts

Interne en externe peers en experts worden hoofdzakelijk betrokken bij de Peer Reviews en de extern georganiseerde opleidingsvisitaties en accreditatie. Bij de opleidingsvisitaties en accreditatie gebeurt dat conform de gehanteerde beoordelingskaders. Bij de Peer Reviews maken zowel een interne als twee externe peers deel uit van het panel, op voordracht van de Opleidingsraad. Externe experts kunnen verder betrokken worden bij een werkveldbevraging of zetelen in een door de opleiding opgezette adviesraad. Het uitvoeren van een benchmarking is ook een manier om de externe blik te versterken. Tot slot zijn ook in de Kwaliteitsraad Onderwijs 2 externe experts opgenomen.

Deel 2 : Kwaliteitscyclus

Alle kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten maken deel uit van een overkoepelende kwaliteitscyclus, waarin tevens de samenhang tussen de verschillende onderdelen van het kwaliteitszorgsysteem wordt gerealiseerd. In het kwaliteitszorgsysteem wordt een onderscheid gemaakt tussen **instrumenten**, waarin een bepaald facet onderzocht wordt of waarbij de focus ligt op het perspectief van één groep belanghebbenden, en **processen**, waarin de resultaten van de diverse instrumenten en de mate waarin deze resultaten worden opgevolgd, in hun onderlinge verbanden worden bekeken. Tot de instrumenten behoren de studentenfeedback, de focusgesprekken met studenten, de alumnibevraging, de werkveldbevraging, het benchmarken van het programma, het invullen en updaten van de opleidingsmatrix (met bijbehorende reflectie) en de factsheet. De kwaliteitszorginstrumenten worden in Deel 3 beschreven. De kwaliteitszorgprocessen zijn in de onderstaande kwaliteitscyclus beschreven.

2.1. Schematisch overzicht van de cyclus

2.2. Strategieplan

Het centrale proces in de kwaliteitscyclus en in de werking van de opleidingsraden is het opstellen en opvolgen van het strategieplan. Het driejaarlijks strategieplan spoort de opleidingen aan om op langere termijn doelstellingen te formuleren en een beperkt aantal prioritaire werven te identificeren waarrond de opleiding in een periode van drie jaar wil werken. Het strategieplan laat ook toe om expliciet aan te geven hoe de opleiding inspeelt op het centrale en facultaire onderwijsbeleid.

De kwaliteitszorginstrumenten (focusgesprek, benchmarking, werkveldbevraging,...) worden ingezet op basis van de prioriteiten die worden gedefinieerd in het strategieplan. Ook het ondersteuningsaanbod vanuit Onderwijs & Studentenzaken wordt op maat ingezet in functie van het strategieplan van de opleiding.

Het strategieplan moet fungeren als ruggengraat voor een planmatig beheer en een toekomstgerichte beleidsvoering van opleidingen. Het is de basis voor de verschillende kernprocessen in de cyclus. De bespreking, monitoring en eventuele bijsturing van het strategieplan staat centraal tijdens de zesjaarlijkse Peer Reviews, de

tussentijdse opvolggesprekken met Onderwijs & Studentenzaken en de formele vaststelling van de kwaliteit van de individuele opleidingen door de Kwaliteitsraad Onderwijs.

Voor de opmaak van het strategieplan wordt door Onderwijs & Studentenzaken een sjabloon geleverd. Er wordt ook ondersteuning voorzien voor de uitvoering ervan. De strategieplannen worden door de faculteit goedgekeurd en aan de vicerector Onderwijs & Studentenzaken bezorgd.

Het strategieplan wordt besproken met een expertenpanel in het kader van de Peer Review en met Onderwijs & Studentenzaken tijdens het tussentijds intern opvolggesprek, volgens de timing vastgelegd in de kalender van Peer Reviews en opvolggesprekken. De faculteit is verantwoordelijk voor de jaarlijkse tussentijdse opvolging van de plannen.

2.3. Peer Review

De planning van de zesjaarlijkse Peer Reviews wordt in een kalender vastgelegd. Met de Peer Review leggen we de nadruk op de dialoog met peers. Het doel van de Peer Review is om inhoudelijke feedback te krijgen op ondermeer de profilering, het programma en het eindniveau van de opleiding. De opleiding gaat daarom in gesprek met interne peers en externe experts verwant aan het vakgebied van de opleiding.

Tijdens de Peer Review worden ook de plannen voor de toekomst (i.c. het strategieplan) besproken. Als voorbereiding op een geplande Peer Review evalueert een opleiding haar strategieplan (welke acties zijn uitgevoerd, wat is nog gepland, zijn er andere prioriteiten bijgekomen, ...) en stelt indien van toepassing een bijsturing van het strategieplan op voor de komende 3 jaar. De evaluatie van het lopende plan en eventuele voorstellen voor aanpassing worden tijdens de Peer Review gepresenteerd. De presentatie omvat ook een sterkte-zwakte analyse.

De uitkomst van de Peer Review is geen oordeel, maar neemt de vorm aan van een rapport met aanbevelingen waar de opleiding mee aan de slag kan gaan. Op basis van de input en de aanbevelingen van het panel van de Peer Review werkt de opleiding desgevallend haar strategieplan bij. Parallel met de eventuele aanpassing van het strategieplan schrijft de kwaliteitszorgmedewerker een voorstel tot publieke informatie uit. Hierin worden de troeven en ontwikkelkansen van de opleiding belicht. De bespreking van het rapport van de Peer Review en de publieke informatie op de opleidingsraad en de eventuele aanpassingen aan het strategieplan dienen **binnen de 2 maanden na de Peer Review** te gebeuren. Dit om het voor de Kwaliteitsraad Onderwijs mogelijk te maken een borgingsbesluit te nemen binnen de 6 maanden na de Peer Review. Deze documenten worden samen met de verslagen van de Opleidingsraad van de afgelopen drie jaar (inclusief het verslag van de goedkeuring van het strategieplan en de publieke informatie) aan de Kwaliteitsraad Onderwijs bezorgd.

Opleidingsraden kunnen in overleg met Onderwijs & Studentenzaken ook kiezen voor een visitatie van de opleidingen waarvoor zij bevoegd zijn door een extern kwaliteitszorg- en/of accreditatieorgaan. Deze opleidingen volgen gewoon de kwaliteitscyclus, maar de externe visitatie neemt de plaats in van de Peer Review.

2.4. Intern opvolggesprek

Tussen twee Peer Reviews in wordt een intern opvolggesprek gepland met Onderwijs & Studentenzaken.

Het doel van het intern opvolggesprek is om in overleg met de vicerector Onderwijs & Studentenzaken de voortgang van het strategieplan te bespreken met een focus op de ondersteuning vanuit Onderwijs & Studentenzaken. De bedoeling is te verzekeren dat de ondersteuning goed afgestemd blijft op de prioriteiten van de opleiding. Daarnaast wordt bekeken of en hoe thema's uit het centrale beleid terugkomen in het

strategieplan. Als voorbereiding op het intern opvolggesprek maakt de opleiding een stand van zaken op betreffende de uitvoering van het strategieplan van de afgelopen 3 jaren en stelt indien van toepassing een bijsturing van het strategieplan op voor de komende periode van 3 jaar.

De uitkomst van het intern opvolggesprek is geen beoordeling, maar neemt de vorm aan van bilaterale afspraken rond de verdere ondersteuning vanuit Onderwijs & Studentenzaken en rond de eventuele bijsturing van het strategieplan. Op voorstel van de opleiding kan op dat moment ook de publieke informatie worden geactualiseerd. De aangepaste publieke informatie wordt in dat geval voor publicatie door de Academische Raad bekrachtigd.

2.5. Kwaliteitsraad Onderwijs

2.5.1. Opdracht

De Kwaliteitsraad Onderwijs (KRO) is door de Academische Raad gemandateerd om de kwaliteit van individuele opleidingen periodiek formeel vast te stellen en deze vaststelling neer te leggen in een borgingsbesluit. De Academische Raad valideert het borgingsbesluit of stuurt het terug voor herevaluatie.

De opdracht van de Kwaliteitsraad Onderwijs is dus om in hoofde van het instellingsbestuur een formeel besluit te nemen over de kwaliteit en de werking van een opleiding. Hiermee neemt het instellingsbestuur de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de opleidingen op. Dit formele besluit vormt het sluitstuk van de kwaliteitscyclus en geeft de mate van vertrouwen aan in het beleidsvoerend vermogen van de opleiding.

De KRO beoordeelt het proces van de interne kwaliteitszorg en bewaakt de kwaliteit van een opleiding op basis van de resultaten en gegevens van de kwaliteitszorginstrumenten en -processen. De KRO gaat op basis van een aantal indicatoren na of de Opleidingsraad voldoende bestuurlijk vermogen heeft en in staat is zelf voor de kwaliteit van de opleiding in te staan. Naast de borging van de kwaliteit en het voorstel van publieke informatie heeft de KRO bijkomende taken en verantwoordelijkheden (zie ook 1.3.7.) inzake kwaliteitsbewaking.

Andere taken van de KRO:

1. Vandaag wordt de gepubliceerde publieke informatie de facto niet geüpdatet tussen twee Peer Reviews door. Opleidingen zijn echter vaak in evolutie en sommige actiepunten worden tussentijds goed weggewerkt. De publieke informatie zal standaard driejaarlijks worden aangepast, maar opleidingen zullen tussentijds en op eigen initiatief een verzoek tot het updaten van de publieke informatie kunnen aanvragen bij de KRO. Deze aanvraag bestaat uit een beknopte maar gemotiveerde toelichting bij de gevraagde wijziging. De KRO neemt op basis daarvan een beslissing tot aanpassing die door Academische Raad wordt bekrachtigd.
2. De KRO fungeert als een centraal geplaatst gremium dat de onderwijskwaliteit universiteitsbreed borgt. In die hoedanigheid kan hij op eigen initiatief aanbevelingen doen aan de Academische Raad m.b.t. het organiseren van universiteitsbrede analyses. Deze analyses onderzoeken knelpunten die in meerdere opleidingen spelen (bv. omgaan met groter wordende studentengroepen, personeelsinzet, evaluatiebeleid, studievoortgang, rendement,...) of thema's die universiteitsbrede uitdagingen vormen (bv. implementatie van blended onderwijs, levenslang leren,...). Dergelijke analyses zijn steeds gericht op het formuleren van concrete beleidsaanbevelingen aan de academische overheid en/of het in kaart brengen en delen van goede praktijken.

-
3. De KRO kan op vraag van de vicerector Onderwijs en Studentenzaken een dringend kwaliteitsonderzoek uitvoeren. Wanneer de vicerector een gefundeerd vermoeden van acute kwaliteitsproblemen in een opleiding heeft kan hij/zij de KRO vragen om een gericht onderzoek in te stellen. De KRO beslist desgevallend over de focus en het format van het onderzoek. Dergelijk onderzoek betreft nooit het functioneren van een individuele docent maar richt zich uitsluitend op één of meerdere van volgende opleidingsbrede kwaliteitsaspecten: leerresultaten / curriculum / evaluatiebeleid / omvang personeelskader / voorzieningen en studiebegeleiding / instroom / studierendement / alumni en relatie met werkveld / internationalisering / communicatie / werking Opleidingsraad.
 4. De KRO krijgt ten slotte ook als taak om het kwaliteitszorgsysteem van de VUB regelmatig tegen het licht te houden en eventuele aanpassingsvoorstellen te formuleren aan de Academische Raad. Leidende principes daarbij zijn steeds het zoveel mogelijk versterken van het beleidsvoerend vermogen van de opleidingen om zelf de kwaliteit in handen te nemen en het vermijden of reduceren van de plan- en regellast.

2.5.2. Borgingsbesluit

De KRO neemt haar besluit op basis van een opleidingsdossier uiterlijk 6 maanden na de Peer Review. De KRO beraadslaagt op basis van dit dossier. Een vertegenwoordiger van de betrokken faculteit kan gehoord worden mits concrete aanleiding en mits gemotiveerd verzoek van de faculteit. De KRO kan op eigen initiatief een vertegenwoordiger van de Opleidingsraad of faculteit uitnodigen.

De KRO neemt een formeel borgingsbesluit dat drie vormen kan aannemen: ‘Goed’, ‘Voldoet met aanbevelingen’ of ‘Onvoldoende’:

Goed: Als de KRO vaststelt dat de kwaliteit van het onderwijs actief wordt opgevolgd door de verantwoordelijke Opleidingsraad, kent de KRO een positief besluit ‘Goed’ toe. De KRO bevestigt daarmee het vertrouwen in de opleiding. De opleiding kan haar geplande beleid verderzetten en kan het strategieplan dus zonder wezenlijke bijsturing verder uitvoeren. De KRO kan desgewenst wel suggesties formuleren. De publieke informatie wordt voorgelegd aan de Academische Raad en op de website gepubliceerd. Een tussentijds opvolggesprek met Onderwijs & Studentenzaken wordt gepland drie jaar nadat de Peer Review heeft plaatsgevonden. Een nieuwe Peer Review vindt zes jaar na de vorige plaats.

Voldoet met aanbevelingen: Indien de KRO vaststelt dat de kwaliteit van het onderwijs wel actief wordt opgevolgd door de verantwoordelijke Opleidingsraad maar op basis van de verzamelde informatie meent dat dringende acties nodig zijn, dan krijgt een opleiding een positief besluit met voorwaarden ‘Voldoet met aanbevelingen’. De KRO neemt dan specifieke aanbevelingen op die door de opleiding prioritair moeten worden aangepakt. Deze prioritaire aanbevelingen worden ook opgenomen in de publieke informatie die door de Academische Raad wordt goedgekeurd alvorens deze wordt gepubliceerd. Tijdens het intern opvolggesprek na 3 jaar wordt van de opleiding een evaluatie van de uitvoering van het strategieplan met focus op de prioritaire aanbevelingen verwacht, alsook een bijgewerkt strategieplan voor de komende 3 jaar. De uitkomsten van het opvolggesprek worden aan de KRO voorgelegd. De KRO neemt op basis daarvan een nieuw borgingsbesluit ‘Goed’ of ‘Onvoldoende’. Bij ‘Goed’ wordt drie jaar na het intern opvolggesprek een Peer Review gepland, bij ‘Onvoldoende’ worden dwingende maatregelen opgelegd.

Tussentijdse herziening van het borgingsbesluit: Indien de Opleidingsraad de prioritaire werkpunten vroegtijdig uitgevoerd heeft en eerder dan het interne opvolggesprek een herziening van het borgingsbesluit wenst, dient de Opleidingsraad een gemotiveerde aanvraag in bij de Kwaliteitsraad Onderwijs. Deze schriftelijke aanvraag bevat een toelichting over en bewijsstukken van de implementatie van de prioritaire aanbevelingen, evenals een voorstel voor een aangepaste publiek

informatie. De aanvraag is goedgekeurd door de Opleidingsraad en het voor onderwijs bevoegde facultaire orgaan. De Kwaliteitsraad Onderwijs neemt op basis van deze motivatie en bewijsstukken een nieuw borgingsbesluit. De timing van het interne opvolggesprek met OS blijft onveranderd en volgt de vastgelegde kalender, tenzij het nieuwe borgingsbesluit 'Onvoldoende' is.

Onvoldoende: Indien de KRO vaststelt dat de kwaliteit van de opleiding onvoldoende wordt opgevolgd door de verantwoordelijke Opleidingsraad, neemt de KRO het besluit 'Onvoldoende'. De KRO stelt aan de Academische Raad één of verschillende van volgende dwingende maatregelen voor:

- de aanstelling van een begeleidingscommissie met interne en eventueel ook externe deskundigen die met de opleiding een verbeterplan uittekent en de uitvoering van dat plan begeleidt. De begeleidingscommissie rapporteert over de voortgang aan de KRO. De KRO neemt uiterlijk binnen de twee jaar een nieuw borgingsbesluit.
- een doorlichting van de opleiding door een ad hoc panel van externe experts in het eerstvolgende jaar. Het resultaat van de externe doorlichting wordt aan de KRO voorgelegd die op basis daarvan en uiterlijk binnen de 2 jaar na de eerste beslissing een nieuw borgingsbesluit neemt.
- het tijdelijk bevriezen van de opleiding in het geval er zich volgens de KRO een majeur inhoudelijk kwaliteitsprobleem stelt dat invloed heeft op de waarde van het afgeleverde diploma.

2.5.3. Samenstelling

De KRO wordt samengesteld door de Academische Raad van de universiteit en bestaat uit:

- (a) 1 senior ZAP-lid of emeritus met eerdere bestuurservaring als rector, vicerector of decaan, die deze functie niet meer uitoefent, en fungeert als voorzitter;
 - (b) 4 leden van het ZAP of emeriti die geen lid zijn van de Academische Raad;
 - (c) 1 lid van het AAP/BAP;
 - (d) 1 ATP-lid met onderwijskundige expertise;
- De AP/ATP-leden worden aan de Academische Raad voorgedragen door de Onderwijsraad op basis van een rondvraag die de Onderwijsraad organiseert.
- (e) 1 student-lid en 1 student vervangend lid, voorgedragen door de Studentenraad. Het vervangend lid treedt op als lid wanneer er voor het student-lid een belangenconflict is.
 - (f) 2 leden extern aan de VUB met expertise op het vlak van onderwijskwaliteitszorg en bestuurlijke ervaring in een academische context, voorgedragen door de vicerector Onderwijs & Studentenzaken.

De KRO heeft een mandaat van zes jaar (student-leden kunnen zetelen tot zes maanden na afstuderen) en wordt in zijn werking ondersteund door de afdeling Onderwijsondersteuning binnen Onderwijs & Studentenzaken.

2.5.4. Het opleidingsdossier

Het opleidingsdossier bevat volgende documenten en informatie :

- (a) het rapport van de recentste Peer Review of, in voorkomend geval, een recent rapport van een extern evaluatieorgaan;
- (b) een driejarig strategieplan van de opleiding waarin:
 - i. duidelijk wordt hoe de opleiding wenst in te spelen op de feedback uit de Peer Review / de externe evaluatie;
 - ii. de opleiding expliciet een beperkte en weloverwogen set prioriteiten voor de komende drie jaren vastlegt;

-
- (c) een voorstel voor de publieke informatie dat op basis van de Peer Review en na afstemming met de opleiding is voorbereid binnen Onderwijs en Studentenzaken;
 - (d) een bijlage met opleidingsgebonden gegevens uit de centrale monitoringinstrumenten en -rapporten (ter informatie);
 - (e) een bijlage met de verslagen van de Opleidingsraad van de laatste 3 jaar.
 - (f) de presentatie van de opleiding voorgesteld bij de Peer Review
 - (g) de gegevens waaruit blijkt of de Opleidingsraad beantwoordt aan de criteria voor een goed functionerende Opleidingsraad en aldus getuigt van het beleidsvoerend vermogen van de Opleidingsraad (zie Indicatoren).

2.5.5. Indicatoren voor een goed functionerende Opleidingsraad

1. De samenstelling van de Opleidingsraad is conform het Centraal Reglement betreffende de bestuurlijke inrichting en werking van de faculteiten.
De formele controle hiervan gebeurt jaarlijks (op 31 oktober) door een rapportage aan de vicerector Onderwijs en Studentenzaken. De rapportage omvat tevens de frequentie van vergaderen van het afgelopen jaar en desgevallend een korte beschrijving van onderliggende subcommissies, themacommissies, werkgroepen etc. Onderwijs en Studentenzaken zorgt voor een sjabloon en voor de invulling ervan in functie van deze jaarlijkse rapportage én vat de resultaten ervan samen in een monitoringrapport. De Opleidingsraad beschikt over een procedure / vaste werkwijze om alumni en werkveld in zijn werking te betrekken (vb. via een vaste adviesraad, regelmatige bevraging, een alumnidag,...).
2. De Opleidingsraad beschikt over een procedure / vaste werkwijze om over haar werking en beslissingen te communiceren naar het volledige AP-corps (vb. via de organisatie van een “onderwijsdag”, een nieuwsbrief, vaste mailings,...)
3. De Opleidingsraad beschikt over een procedure / vaste werkwijze om over haar werking en beslissingen te communiceren naar alle studenten.
4. De Opleidingsraad beschikt minimaal over volgende documenten:
 - ✓ Een actuele visie op het profiel van de opleiding;
 - ✓ Een actuele opleidingsmatrix;
 - ✓ Een strategieplan;
 - ✓ Een opleidingsspecifieke visie en richtlijnen op evalueren, inclusief richtlijnen voor Ba-, Ma-proeven en stages.
5. De Opleidingsraad agendeert jaarlijks minstens volgende onderwerpen:
 - ✓ Bespreking factsheet;
 - ✓ Update van de opleidingsonderdeelfiches;
 - ✓ Bespreking van de resultaten van de studentenfeedback (na elk semester);
 - ✓ Het strategieplan.

2.6. Publieke informatie

2.6.1. Doel

Het Vlaamse Kwaliteitszorgstelsel voor het hoger onderwijs kent een cruciale plaats toe aan de informatie over de kwaliteit van het onderwijs die publiek moet worden gemaakt. Universiteiten en hogescholen krijgen meer dan voorheen de autonomie om zelf de kwaliteit van de eigen opleidingen te borgen, maar daar staat een duidelijke verantwoordingsplicht tegenover: elke instelling is decretaal verplicht om transparant te zijn over de

kwaliteit van haar opleidingen. Per opleiding moet voldoende en correcte informatie over de onderwijskwaliteit publiek beschikbaar worden gesteld.³ Dit noemen we de ‘publieke informatie’.

2.6.2. Inhoud

Deze informatiefiche bevat beknopte beschrijvingen van de sterktes van de opleiding en maakt melding van prioritare acties en ontwikkelkansen. De publieke informatiefiche is te vinden via de opleidingspagina van de desbetreffende opleiding.

Concreet bevat de fiche volgende gegevens:

- de publicatiedatum of datum van laatste update van de informatie;
- een tijdslijn die aangeeft waar de opleiding zich in de VUB-kwaliteitscyclus bevindt op het moment van publicatie;
- een link naar de website Onderwijskwaliteit waar meer informatie over de VUB- kwaliteitscyclus te vinden is;
- een link naar de overheidswebsite ‘opleiding in cijfers’, waar kwantitatieve gegevens te vinden zijn over de opleiding;
- een beknopte beschrijving van de sterktes van de opleiding;
- een beknopte beschrijving van de ontwikkelkansen van de opleiding;
- een beknopte beschrijving van prioritare actiepunten waar de opleiding aan (zal) werk(t/en)
- een link naar het borgingsbesluit;

2.6.3. Hoe komt de publieke informatie tot stand?

De publieke informatie wordt opgemaakt van zodra het rapport van een Peer Review of een externe visitatiecommissie beschikbaar is. Ze wordt besproken door de Opleidingsraad. De Kwaliteitsraad Onderwijs finaliseert het rapport en legt het voor aan de Academische Raad. Na bekrachtiging door de Academische Raad wordt de publieke informatie door Onderwijs & Studentenzaken gepubliceerd.

De publieke informatie wordt standaard geactualiseerd na drie jaar, op basis van het intern opvolgesprek tussen Onderwijs & Studentenzaken en de opleiding. Opleidingen kunnen daarnaast ook op eigen initiatief een aanvraag tot het updaten van de publieke informatie indienen bij de KRO. Deze aanvraag bestaat uit een beknopte maar gemotiveerde toelichting bij de gevraagde wijziging. De KRO neemt op basis daarvan een beslissing tot aanpassing die door de Academische Raad wordt bekrachtigd.

2.6.4. Bronnen

De toon van de tekst is constructief. De vermelde sterktes, ontwikkelkansen en actiepunten zijn navolgbaar terug te leiden tot minstens één van de volgende bronnen:

- de vorige publieke informatie;
- het rapport van de Peer Review en de eventuele bespreking daarvan tijdens de Opleidingsraad;
- de SWOT analyse die de opleiding maakte in voorbereiding op de Peer Review;
- de resultaten uit de studentenfeedback en/of het recentste focusgesprek met studenten en de eventuele bespreking daarvan tijdens de Opleidingsraad;

³ Memorie van Toelichting bij het kwaliteitszorgdecreet.

-
- de resultaten uit de recentste benchmarking, werkveldbevraging en/of alumni-enquête en de eventuele bespreking daarvan tijdens de Opleidingsraad;
 - verslagen van de Opleidingsraad;
 - het ontwerp strategieplan van de opleiding.

Deel 3 : Kwaliteitszorginstrumenten

Onderwijs & Studentenzaken biedt verschillende instrumenten aan om de opleidingen aan de VUB te ondersteunen in het uitvoeren van hun strategische doelstellingen. Hieronder worden de verschillende instrumenten beschreven en hoe ze kunnen bijdragen tot input voor onderwijsontwikkeling en -verbetering.

3.1. Factsheet

Bij het ontwikkelen en bespreken van onderwijsgerelateerd beleid is het belangrijk een goed overzicht te hebben van relevante kwantitatieve parameters. De factsheet is een instrument waarmee een beter beeld is te verkrijgen op een aantal belangrijke statistieken met betrekking tot de instroom, studentenpopulatie, studievoortgang en internationalisering. Deze statistieken dienen ter contextualisering bij discussies en planvorming rondom deze onderwerpen, en ter evaluatie van eerder uitgevoerde acties. Het is belangrijk deze gegevens altijd in de context van de specifieke opleiding te bezien; er worden daarom expliciet geen 'targets' of 'streefcijfers' gehanteerd. De kwaliteitszorgmedewerkers kunnen ondersteuning bieden bij de contextualisering van de cijfers. Op basis van de aangeboden factsheet kan in overleg met de kwaliteitszorgmedewerker tevens bekeken worden in welke mate met aanvullende statistieken dieper ingegaan kan worden op specifiekere vragen omtrent cijfermatige trends en ontwikkelingen binnen de opleiding.

3.2. Opleidingsmatrix

Een coherent en weldoordacht curriculum is uiteraard meer dan de som der delen. Een zeer geschikt instrument om de onderlinge samenhang van de verschillende opleidingsonderdelen in kaart te brengen is de opleidingsmatrix. Met behulp van een opleidingsmatrix kunnen de opleidingsonderdelen van de opleiding gekoppeld worden aan (onder meer) de leerresultaten, werk- en evaluatievormen. Vooral de reflectie die de Opleidingsraad voert naar aanleiding van het overzicht dat de opleidingsmatrix biedt, is relevant voor de kwaliteitsontwikkeling van de opleiding. De matrix biedt een overzicht van de bestaande situatie en van de onderlinge samenhang, en vormt daarmee het startpunt voor verdere analyse, visieontwikkeling, afstemming en beleid. De kwaliteitszorgmedewerker biedt ondersteuning bij het invullen van de matrix en het interpreteren van de resultaten.

De matrix maakt onderstaande koppelingen mogelijk:

- Een koppeling tussen de opleidingsspecifieke leerresultaten en de domeinspecifieke leerresultaten;
- Een koppeling van de opleidingsonderdelen aan de opleidingsspecifieke leerresultaten via een competentiematrix;
- Een koppeling tussen de opleidingsonderdelen en de werkvormen die in deze opleidingsonderdelen gehanteerd worden;
- Een koppeling tussen de opleidingsonderdelen en de manier waarop er voor deze opleidingsonderdelen geëvalueerd wordt. Hierbij wordt ook het onderscheid gemaakt tussen formatieve en summatieve evaluatie.

Deze matrix kan, indien de Opleidingsraad dit wenst, aangevuld worden met volgende informatie:

- Internationalisering, waarmee de activiteiten rond internationalisering van het curriculum in kaart gebracht kunnen worden;
- Werklast van de studenten;
- Studiemateriaal.

Omdat bachelor- en masteropleidingen verschillende leerresultaten hebben, wordt in principe voor elke bachelor- en masteropleiding een afzonderlijke opleidingsmatrix ingevuld. Voor schakel-, voorbereidings- en werkstudentenprogramma's is het invullen van de opleidingsmatrix optioneel.

3.3. Focusgesprekken met studenten

Als de Opleidingsraad nood heeft aan input van studenten over bepaalde onderwijsaspecten kan een focusgesprek met studenten deze aanleveren. Op basis van de vraag van de Opleidingsraad (de nood kan gedefinieerd worden door de docenten in de Opleidingsraad of de studentenvertegenwoordigers) wordt de focus van discussie bepaald.

Aangezien de thema's en vragen van het focusgesprek in overleg met de Opleidingsraad vastgelegd worden, wordt er steeds op maat van de opleiding gewerkt. Het focusgesprek brengt bovendien enkele sterktes en mogelijke verbeterpunten van een specifieke opleiding in kaart. Het focusgesprek reikt meer kwalitatieve input aan die als aanvulling op de veeleer kwantitatieve resultaten van de studentenfeedback kan dienen. Ze laat meer diepgang toe en de studenten hebben de mogelijkheid om hun antwoorden te nuanceren en mee prioriteiten te bepalen.

Het verloop van een focusgesprek

Een kleine groep studenten, meestal tussen de acht en twaalf studenten, neemt deel aan het gesprek. Er wordt gestreefd naar enige representativiteit binnen de deelnemende studenten, bijvoorbeeld naar een minimale vertegenwoordiging van elk opleidingsjaar. De focus ligt hier, in tegenstelling tot de studentenfeedback, niet op individuele opleidingsonderdelen, maar op niveau van de opleiding. Het is wel mogelijk dat er specifiek ingegaan wordt op bepaalde vakken, op vraag van de opleiding of op initiatief van de deelnemende studenten.

Tijdens de focusgesprekken wordt de studenten als belangrijke belanghebbenden de mogelijkheid geboden om hun mening te geven over de kwaliteit van het onderwijs, om aandachtspunten te signaleren en om suggesties te doen voor verbetering. Het uiteindelijke doel van de focusgesprekken is om door een bespreking van de resultaten tot een verdere kwaliteitsverbetering te komen.

Ondersteuning

De kwaliteitszorgmedewerker stelt in overleg met de opleidingsraadvoorzitter en eventueel studentenvertegenwoordigers de groep studenten voor het focusgesprek samen en legt in samenspraak met de Opleidingsraad de thema's vast. De kwaliteitszorgmedewerker voert het gesprek met de studenten en maakt na het gesprek een beschrijvend doch actiegericht verslag op. Dit verslag wordt na goedkeuring van de deelnemende studenten bezorgd aan de voorzitter van de Opleidingsraad. Daaropvolgend wordt het verslag besproken op de Opleidingsraad. De leden bespreken de input en bepalen hoe ze verder gevolg geven aan de thema's die besproken werden. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot strategische doelen die aangevuld worden, het aanscherpen van de profilering van de opleiding aan de hand van de geleverde input of het afstemmen van verwachtingen.

3.4. Studentenfeedback

Aangezien studenten de belangrijkste belanghebbenden bij het onderwijs zijn, wordt hen expliciet om hun mening over dat onderwijs gevraagd. Eén van de kwaliteitszorginstrumenten aan de hand waarvan dat gebeurt is de studentenfeedback. Alle bachelor- en masteropleidingen – met uitzondering van de interuniversitaire opleidingen waarvan de kwaliteitszorg door een partnerinstelling gecoördineerd wordt – alsook de educatieve masteropleidingen en de schakel- en voorbereidingsprogramma's worden regelmatig door middel van deze enquête door de studenten geëvalueerd.

Deze bevraging heeft een meervoudig doel. De resultaten bieden inzicht in de mate waarin studenten tevreden zijn over de kwaliteit van het onderwijs. De feedback van studenten kan de docenten, de opleidingsraden en de instelling helpen om te reflecteren over de kwaliteit van het onderwijs, eventuele problemen te detecteren en bij te sturen en het onderwijs verder te optimaliseren. De kwantitatieve feedback wordt bovendien door de instelling gebruikt voor rapporteringsdoeleinden en kwaliteitsborging. De kwalitatieve feedback wordt in eerste instantie door de docenten gebruikt met het oog op kwaliteitsverbetering.

De studentenfeedback bestaat uit verschillende componenten:

- een enquête per opleidingsonderdeel;
- een enquête over de studietijdervaring;
- een vragenlijst die peilt naar de tevredenheid over de opleiding, de opleidingsfaciliteiten en de tijdens de opleiding verworven generieke competenties;
- een vragenlijst met betrekking tot de algemene tevredenheid over de Vrije Universiteit Brussel en de centrale dienstverlening.

De enquête per opleidingsonderdeel bestaat uit een standaardenquête die peilt naar de tevredenheid van de studenten over vijf aspecten: doelen, inhoud, begeleiding, studiemateriaal en evaluatie. Daarnaast wordt de tevredenheid over elke lesgever die als titularis of co-titularis aan het opleidingsonderdeel verbonden is, bevroegd. Bij alle componenten van de studentenfeedback, met uitzondering van de studietijdervaring, kunnen studenten gebruik maken van vrije velden om hun antwoorden verder toe te lichten.

Toegankelijkheid van de resultaten

De resultaten van de studentenfeedback worden na elke afname via de specifieke website gerapporteerd. De resultaten van de opleidingsenquête, de algemene tevredenheidsenquête, de studietijdervaring en de geaggregeerde resultaten van de enquêtes van opleidingsonderdelen zijn toegankelijk voor de hele VUB-gemeenschap. De commentaren bij de opleidingsenquête en de algemene tevredenheidsenquête zijn toegankelijk voor de voorzitter van de betrokken Opleidingsraad, de decaan van de faculteit waaronder de opleiding ressorteert en de vicerector Onderwijs & Studentenzaken. De resultaten per opleidingsonderdeel zijn toegankelijk voor de aan het opleidingsonderdeel verbonden docent(en), de voorzitter van de Opleidingsraad bevoegd voor de opleiding waaronder het opleidingsonderdeel ressorteert, de decaan van de faculteit waartoe de opleiding behoort waaronder het opleidingsonderdeel ressorteert en de vicerector Onderwijs & Studentenzaken. Elementen van de studentenfeedback worden ook op de publieke VUB website gepubliceerd.

Opvolgsignalen op het niveau van een opleidingsonderdeel

Signalen kunnen zich voor elk opleidingsonderdeel per aspect voordoen. Een signaal kan slechts gegenereerd worden bij een deelname van ten minste drie studenten. Bij signalen waarbij 34% van de deelnemende studenten minder dan 5 heeft geantwoord op de schaal van 0-10 is sprake van een opvolgsignaal en wordt de volgende procedure gevolgd:

- Eerste opvolgsignaal: de docent of het docententeam ontvangt van Onderwijs & Studentenzaken een melding van het opvolgsignaal. De docent of het docententeam krijgt het vertrouwen om het signaal zelf op te volgen. Daarbij kan de docent/het docententeam een beroep doen op ondersteuning, bijvoorbeeld van een onderwijskundige van Onderwijs & Studentenzaken of van de voorzitter van de Opleidingsraad.
- Tweede opvolgsignaal op hetzelfde aspect voor hetzelfde opleidingsonderdeel binnen een periode van vijf jaar: de docent of het docententeam, de voorzitter van de Opleidingsraad en de decaan ontvangen van Onderwijs & Studentenzaken een melding van het opvolgsignaal. De docent/het docententeam stelt verplicht een remediëringsplan op en voert hierover een gesprek met de voorzitter van de Opleidingsraad en een onderwijskundige van Onderwijs & Studentenzaken. De docent/het docententeam heeft het recht om bijgestaan te worden door een vakbondsafgevaardigde. De decaan wordt geïnformeerd over het remediëringsplan en superviseert het. De kwaliteit van het remediëringsplan wordt mee gemonitord door een onderwijskundige van Onderwijs & Studentenzaken, onder toezicht van de vicerector Onderwijs &

Studentenzaken. Als de voorzitter van de Opleidingsraad zelf betrokken is bij een opleidingsonderdeel met een tweede opvolgsignaal, dan wordt zijn/haar rol voor de opvolging van dit signaal overgenomen door de decaan. Als de decaan betrokken is, wordt zijn/haar rol voor de opvolging van het signaal overgenomen door de vicerector Onderwijs & Studentenzaken.

- Derde opvolgsignaal op hetzelfde aspect voor hetzelfde opleidingsonderdeel binnen een periode van vijf jaar: de docent of het docententeam, de voorzitter van de Opleidingsraad en de decaan ontvangen van Onderwijs & Studentenzaken een melding van het opvolgsignaal. De opvolging verloopt identiek aan de opvolging van het tweede opvolgsignaal, bijkomend wordt echter ook de vicerector Onderwijs & Studentenzaken betrokken. De decaan en de vicerector kunnen in overleg met de docent/het docententeam en de voorzitter van de Opleidingsraad gepaste maatregelen voorstellen overeenkomstig de bepalingen in het Reglement voor het Zelfstandig Academisch Personeel, de gastprofessoren en de vervangers.

Een eerste, tweede of derde opvolgsignaal wordt gegenereerd op macroniveau (geaggregeerd op studiegidsnummer), op voorwaarde dat het signaal te herleiden valt tot ten minste één geldige microfiche. De bovenstaande procedure voor opvolgsignalen wordt bovendien slechts gevolgd als aan de volgende deelnamecriteria is voldaan (de percentages betreffen het aandeel studenten ingeschreven voor het opleidingsonderdeel dat deelneemt aan de enquête voor datzelfde opleidingsonderdeel):

- ten minste 50% bij groepsgrootte [1-15[
- ten minste 40% bij groepsgrootte [15-50[
- ten minste 30% bij groepsgrootte [50-150[
- ten minste 20% bij groepsgrootte 150 en meer.

Opvolging op het niveau van de Opleidingsraad en ondersteuning

Onderwijs & Studentenzaken verwacht dat de resultaten van de studentenfeedback door de Opleidingsraad worden besproken. Hierbij kan de Opleidingsraad ondersteund worden door de kwaliteitszorgmedewerker. Het gaat daarbij in elk geval om de geaggregeerde resultaten, de resultaten van de enquête per opleidingsonderdeel die het niveau van de individuele docent of het individuele opleidingsonderdeel overstijgen, de studietijdervaring en de enquête op het niveau van de opleiding. Bovendien vormt de Opleidingsraad een forum om goede praktijken voor zover die naar voren komen uit de studentenfeedback uit te wisselen. Waar de kwaliteitscultuur binnen de Opleidingsraad dit toelaat en waar zinvol, wordt aanbevolen om – met goedkeuring van de betrokken docenten en met het oog op kwaliteitsverbetering – ook individuele resultaten uit de studentenfeedback te bespreken.

Zowel voor opleidingsraden, als docenten en onderwijsteams zijn informatiedocumenten ontwikkeld die kunnen ondersteunen bij het opvolgen van de resultaten van de studentenfeedback. Docenten en onderwijsteams kunnen resultaten uit de studentenfeedback ook steeds bespreken met een onderwijskundige van Onderwijs & Studentenzaken.

3.5. Alumnibevraging

Op regelmatige basis organiseert Onderwijs & Studentenzaken een centrale bevraging van de alumni die één tot vijf jaar zijn afgestudeerd. Deze bevraging levert zowel de instelling als de betrokken opleidingsraden informatie op die kan worden gebruikt bij de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs.

In het kader van de alumnibevraging worden volgende opleidingen meegenomen: initiële masteropleidingen, master-na-masteropleidingen en specifieke lerarenopleidingen (vanaf de alumnibevraging van 2024 ook de educatieve masteropleidingen). Interuniversitaire opleidingen worden opgenomen als de Vrije Universiteit Brussel is aangeduid als de coördinerende instelling wat kwaliteitszorg betreft. Afstudeerrichtingen worden niet apart opgenomen, maar in de enquête kan worden aangegeven welke afstudeerrichting is gevolgd indien van toepassing.

Onderdelen van de vragenlijst

De alumnibevraging bestaat uit een aantal onderdelen, waarbij het zwaartepunt ligt bij de component tewerkstelling en de relatie tussen de opleiding en het werkveld. Andere aspecten over het onderwijsproces krijgen hun plaats in de studentenfeedback.

- **Studiegegevens:** De feitelijke gegevens met betrekking tot het gevolgde studietraject van de betrokken alumnus worden hier gebundeld. Respondenten wordt onder meer gevraagd om hun vooropleiding te registreren, eventuele studievertraging (en de oorzaken hiervan) in te geven en bijkomende opleidingen aan te duiden die ze mogelijk hebben gevolgd na het vervolledigen van het bevroegde studietraject.
- **Tewerkstelling:** Hier wordt gevraagd om gegevens te delen over de gevolgde loopbaan tussen het moment van afstuderen en het moment van de bevraging. Vragen zoals “In welke sector(en) hebt u in het verleden al gewerkt?”, “Wat is het functieniveau in uw huidige job?”, “Werkt u voltijds of deeltijds?” komen in dit deel aan bod.
- **Opleiding:** Aan de hand van opinievragen wordt gepeild naar de mate waarin de opleiding aansluit bij de professionele loopbaan van de alumnus. In dit deel wordt onder meer de meerwaarde van de stage en buitenlandse studie-ervaring voor de verdere loopbaan onderzocht en wordt gepeild naar de sterke en zwakke punten van de opleiding.
- **Instelling:** Hier wordt de relatie van de alumnus met de Vrije Universiteit Brussel als instelling bevroegd.
- **Personalia:** Deze gegevens zijn bedoeld om de alumniwerking van de Vrije Universiteit Brussel te verbeteren en de gegevensdatabank te optimaliseren.

Opvolging van de resultaten en Ondersteuning

Algemene resultaten van de alumni-enquête worden ter beschikking gesteld van de VUB-gemeenschap en de alumni via de website Onderwijskwaliteit van Onderwijs & Studentenzaken. Opleidingsraden ontvangen een gedetailleerd rapport voor de opleidingen waarvoor zij bevoegd zijn. Daarnaast wordt een geaggregeerd rapport gemaakt op instellingsniveau.

Van de opleidingsraden wordt verwacht dat zij de resultaten van de alumnibevraging bespreken op een Opleidingsraad en betrekken in hun kwaliteitszorgwerking. Hierbij kunnen ze worden ondersteund door de kwaliteitszorgmedewerker. Opleidingsraden worden aangemoedigd om, naast deze centrale bevraging en de vertegenwoordiging in de Opleidingsraad, alumni in hun activiteiten te betrekken door middel van specifieke bevragingen, alumni-evenementen, gastlessen, werkveldbezoeken, enz.

3.6. Werkveldbevraging

In functie van de informatie die de Opleidingsraad nodig heeft bepaalt hij waar de focus van een werkveldbevraging ligt en op welke aspecten dieper ingegaan wordt. De werkveldbevraging kan input bieden van vertegenwoordigers van het werkveld over verschillende aspecten van de opleiding. Studenten worden

immers voorbereid zowel op een academische als niet-academische loopbaan en de input van het werkveld is daarom erg waardevol. Daarnaast kan de band tussen de opleiding en het werkveld versterkt worden door de werkveldbevraging.

De bevraging kan specifiek gericht zijn op het werkveld van een opleiding of een cluster van opleidingen. Mogelijke thema's die worden besproken bij een werkveldbevraging zijn het programma, de profilering van de opleiding, de eindcompetenties van de afgestudeerden, de opleidingsspecifieke leerresultaten, stages, samenwerking tussen de opleiding en het werkveld,

Verskillende methodes kunnen worden gebruikt om het werkveld te bevragen:

- Actieve participatie van werkveldvertegenwoordigers aan een Opleidingsraad
- Een focusgesprek
- Een permanente klankborggroep of adviesraad
- Een enquête of mailbevraging

De werkveldbevraging kan verder gericht zijn op een heel specifiek deel van het werkveld of op een zo breed mogelijke representatie van het hele werkveld. Het actiegerichte verslag van deze bevraging wordt door de leden van de Opleidingsraad besproken. Zij bepalen welke acties dienen genomen te worden. Deze kunnen opgenomen worden in het strategieplan van de opleiding en/of aanpassingen op kortere termijn teweegbrengen.

Ondersteuning

Om opleidingen in het proces te begeleiden kunnen zij beroep doen op de hulp van de kwaliteitszorgmedewerker. Deze kan de Opleidingsraad ondersteunen in het bepalen van de focus en thema's van de bevraging en kan ook op praktisch vlak ondersteuning bieden. Daarnaast werd ter ondersteuning een informatiedocument met stappenplan opgesteld.

3.7. Benchmarking

In het kader van onderwijskwaliteit is het niet enkel belangrijk om intern naar de opleiding te kijken, maar ook een blik naar buiten te werpen.

Het proces waarbij de eigen opleiding vergeleken wordt met gelijkaardige opleidingen aan andere instellingen in binnen- en buitenland noemen we benchmarking. De resultaten van een benchmarking kunnen gebruikt worden bij de profilering van de opleiding en kunnen bijdragen aan een gefundeerde herziening van het programma. Hoe profileren andere, gelijkaardige nationale en internationale opleidingen zich? Welke specialisaties komen aan bod? Hoe onderscheiden de verschillende spelers in het onderwijslandschap zich?

De Opleidingsraad neemt het initiatief tot de benchmarking. Hij bepaalt zelf het aantal opleidingen dat betrokken wordt in de vergelijking en kiest ook welke opleidingen (zowel nationaal als internationaal) relevant zijn. Voor sommige domeinen bestaan ook studies of rapporten met aanbevelingen, opgesteld door vakorganisaties of overkoepelende projecten. Het is aangewezen om die ook te betrekken, in elk geval bij de verwerking van de resultaten van de benchmarkoefening. Datzelfde geldt vanzelfsprekend ook voor opleidingen die onderworpen zijn aan een beroepserkenning, waarvoor specifieke richtlijnen bestaan.

In eerste instantie worden (specifieke aspecten van) het programma van de opleiding vergeleken met gelijkaardige opleidingen aan andere instellingen, maar het staat opleidingsraden vrij om de benchmarkoefening uit te breiden tot andere domeinen, zoals leerresultaten, instroom, studiesucces, gerealiseerd eindniveau, internationalisering, enz. De resultaten van de benchmarkoefening worden in een verslag opgenomen en in de Opleidingsraad besproken.

Ondersteuning

In het informatiedocument 'benchmarking' wordt onder andere de meerwaarde van benchmarking toegelicht, alsook de verschillende soorten benchmarking. Ook een stappenplan en templates voor de dataverzameling en het eindverslag zijn voorhanden. De kwaliteitszorgmedewerker kan ondersteuning bieden bij verschillende stappen in het proces.

Deel 4 : Ondersteuning

Onderwijs & Studentenzaken biedt in het kader van kwaliteitszorg verschillende vormen van ondersteuning en begeleiding aan, zowel gericht op opleidingsraden als op individuele docenten.

4.1. Ondersteuning voor opleidingen

De ondersteuning voor opleidingen wordt in de logica van de kwaliteitscyclus zo veel mogelijk op maat geboden. Op elk moment in de kwaliteitscyclus is er ondersteuning beschikbaar door Onderwijs & Studentenzaken op maat van het strategieplan en de noden van de opleiding, volgens de bilateraal gemaakte afspraken. Deze afspraken omtrent ondersteuning op basis van het strategieplan worden door Onderwijs & Studentenzaken vastgelegd in een ondersteuningsplan. De ondersteuning gebeurt zoveel mogelijk vanuit een interdisciplinair perspectief waarbij kwaliteitszorginstrumenten (focusgesprek, benchmarking, werkveldbevraging,...) en initiatieven vanuit onderwijsprofessionalisering en -innovatie geïntegreerd worden ingezet. Hiertoe worden facultaire ondersteunings-hubs opgericht, gecoördineerd door de betrokken kwaliteitszorgmedewerker(s), waar ook de voortgang van de ondersteuningsplannen wordt gemonitord.

Opleidingsraden kunnen een beroep doen op de kwaliteitszorgmedewerkers voor onderwijskundige begeleiding en ondersteuning bij de kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten. Doordat zij, net als de studietrajectbegeleiders, met raadgevende stem lid zijn van de Opleidingsraad vormen zij een verbinding tussen de opleidingsraden en Onderwijs & Studentenzaken. Bij het (her)ontwerpen van het curriculum kunnen opleidingen en docententeams trajectmatig ondersteund worden. Voor advies en richtlijnen over tal van onderwerpen kunnen opleidingen ook terugvallen op de informatiedocumenten die terug te vinden zijn op de interne kanalen.

4.2. Ondersteuning voor docenten

Om docenten te ondersteunen in hun verantwoordelijkheden inzake kwaliteitszorg en het realiseren van kwaliteitsvol onderwijs (§1.3.1) zet Onderwijs & Studentenzaken in op een gevarieerd ondersteuningsaanbod. Dit aanbod focust op het ontwerpen, voorbereiden en verzorgen van kwaliteitsvol onderwijs, het begeleiden en evalueren van studenten, alsook het evalueren en gericht bijsturen van de eigen onderwijsaanpak, in afstemming met de afspraken en beleidsvoering op opleidingsniveau. Onderwijsverbetering wordt bijkomend gestimuleerd en gefaciliteerd via de uitbreiding van het aanbod aan en ondersteuning bij het inzetten van onderwijstechnologische mogelijkheden. Onderwijsvernieuwingsprojecten kunnen financieel ondersteund en inhoudelijk begeleid worden.

Conform de ondersteuning voor opleidingen omvat het aanbod voor docenten initiatieven en activiteiten die zoveel mogelijk geïntegreerd – namelijk met aandacht voor o.a. kwaliteitszorg, didactiek en onderwijsvernieuwing - worden vormgegeven en aangeboden. Het aanbod omvat zowel begeleide onderwijsprofessionaliseringsactiviteiten, (online) ondersteuningsmaterialen waarmee docenten zelfstandig aan de slag kunnen, als individuele ondersteuning op maat. Het gezamenlijke nastreven van een continue en duurzame kwaliteitsverbetering vertaalt zich in een aanpak waarbij (onderwijs)onderzoek, interactie en onderlinge uitwisseling centraal staan.

Het aanbod is gedifferentieerd, met initiatieven voor zowel startende ZAP-leden en assistenten als meer ervaren lesgevers en opleidingsraadvoorzitters. ‘Live’ trainingen, webinars, infosessies en coachings worden

georganiseerd op een logisch passend tijdstip in het academiejaar⁴. Online ondersteuningsmaterialen en -cursussen zijn continu beschikbaar opdat docenten ook tijdsafhankelijk en op eigen tempo deze inhouden kunnen verwerken.

⁴ Het actuele opleidingsaanbod kan via de VUB LRN opleidingscatalogus (in TEO) geraadpleegd worden.

Deel 5: Nieuwe opleidingen

De kwaliteitszorgprocessen en -instrumenten beschreven in dit Kwaliteitshandboek zijn onverminderd van toepassing op nieuwe opleidingen die aan de Vrije Universiteit ingericht worden. De instap in de zesjaarlijkse kwaliteitscyclus wordt hieronder beschreven.

5.1. Erkenning na Toets Nieuwe Opleiding

Een positief toetsingsbesluit van de NVAO n.a.v. van een Toets Nieuwe Opleiding en een daaropvolgende erkenning van de Vlaamse Regering gelden als een eerste kwaliteitsbevestiging.⁵ Vanaf dat moment wordt de opleiding ondersteund door Onderwijs & Studentenzaken en opgevolgd door een Opleidingsraad. De samenstelling van de Opleidingsraad is conform het Centraal reglement betreffende de bestuurlijke inrichting en werking van de faculteiten van de Vrije Universiteit Brussel en wordt onverwijld aan Onderwijs & Studentenzaken gemeld. Binnen de **3 maanden** na het ontvangen van de formele erkenning van de Vlaamse Regering, stelt de Opleidingsraad van de nieuwe erkende opleiding voor een eerste maal een **publieke informatie** op (zie 2.6.). Deze publieke informatie wordt voor goedkeuring aan de Kwaliteitsraad Onderwijs bezorgd en na bekrachtiging op de opleidingspagina gepubliceerd door OS.

5.2. Opleidingsaccreditatie

De nieuwe erkende opleiding wordt geacht geaccrediteerd te zijn tot en met het einde van het tweede academiejaar volgend op het academiejaar waarin voor de eerste maal de voor de nieuwe opleiding bepaalde studieomvang geheel doorlopen werd. Vóór het verstrijken van deze periode doorloopt de opleiding een beoordelingsprocedure voor een opleidingsaccreditatie gecoördineerd door de NVAO⁶. Uiterlijk 6 maanden na het definitieve positieve accreditatiebesluit, stelt de Opleidingsraad voor de eerste maal een **strategieplan** op volgens de richtlijnen beschreven in 2.2. De publieke informatie wordt op dat moment aangepast. De geactualiseerde publieke informatie, het strategieplan en het accreditatierapport worden voor goedkeuring aan de Kwaliteitsraad Onderwijs bezorgd. Na bekrachtiging wordt de publieke informatie op de opleidingspagina gepubliceerd door OS.

5.3. Start kwaliteitscyclus

Vanaf de goedkeuring van het eerste strategieplan is de nieuwe opleiding in de kwaliteitscyclus ingebed (zie 2.1.) en wordt ze aan de kalender Peer Reviews en Interne Opvolggesprekken toegevoegd. Dit betekent dat er drie jaar na de goedkeuring van het eerste strategieplan een Intern Opvolggesprek zal plaatsvinden (zie 2.4). Drie jaar daarna wordt een Peer Review (zie 2.3.) georganiseerd, met vervolgens een eerste Borgingsbesluit (zie 2.5.).

⁵ <https://www.nvao.net/nl/procedures/vlaanderen/toets-nieuwe-opleiding-op-maat-van-de-eigen-regie>

⁶ <https://www.nvao.net/nl/procedures/vlaanderen/opleidingsaccreditatie-op-maat-van-de-eigen-regie>